- «ئەو غەزەلەم زور جار بەدەنگی (سەعیدی مامڵیٚ)و (عابید) بیستووە ، پاشان کورەکانی مام سەعید بە ئاهەنگێکی خۆش گوتوویانە» . [٢٢]

● هۆنراوەکانی (وەفایی) هەرە زۆریان کراون بەگۆرانیی‌و ئاوازی تایبەتی خۆیان هەیەو لەسەر زارو زمانی گوێندەو گۆرانیی بێژانی ناوچەی موکریان‌و بگرە کوردستانن .

ئەم باوی‌و بلاوی‌یەی هۆنراوەکانی (وەفایی) ئەوە ئەسەلمێنیٚ کە خۆی دەستی لەو کارە هونەری‌یەدا بووە ، هەوای بۆ داناون‌و بلاوی کردوونەتەوە ، بۆیە تا ئەمرۆش چ (هەواکان)و چ (هۆنراوەکانی) وەفایی ، زیندوون‌و لەسەر زارو زمانی زۆری خەڵکی کوردن . بەر لەوەی دیوانی (وەفایی)یان دی بیٚ یا خوێندبێتیانەوە ، لە قەوان‌و رادیۆو نویٚ ، لە (تەلەفزیۆن)و (ریکۆردەر)ەوە گوێیان لیٚی بووە لەوانەشە زۆری گوێگری کورد هەر نەزانن هی کیٚیە .

- (گۆرانیی - لەبەر نازی چاوبازان) کە مامۆستا عەلی مەردان لە ساڵەکانی پەنجادا بلاوی کردەوە ، تا ئەمرۆش زور کەس ئەو هۆنراوەیەی یا (لەبەرە) یا لە (یادە) ، چونکە سەردەمێکی زور (گۆرانیی‌یەکی باو) بوو ، بەم جۆرە ئەوترا ،

(لەبەر نازی چاوبازان - (قوربان) خواردن‌و خەوم خوێناوە)
(بەتیری تیر ئەندازان (چی بکەم) جەرگم براوە)
(باشەو بروا سەحەر بیٚ (وەڵلا) باخی گوڵان وەبەر بیٚ)
(گەر تۆ مەیلت لەسەر بیٚ -کافر ئیسلامی ناوە ! !)
(هاتم بەبۆنەی خاڵت (قوربان) تووشی داوی زولفت بووم)
تەیرێکی نابەڵە دبووم - نەمزانی دانەی داوە) . [٢٣]

● هەر ئەم هۆنراوەیە چەند دێرێکی هەڵبژاردەی بۆ یەکەمین جار بەدەنگی (سەید عەلی ئەسغەر) لەسەر قەوان تۆمار کراوە لە ساڵانی ١٩٢٨/١٩٢٩ لە (کۆمپانیای بەیزافۆن) لە تاران - لە کۆیلەیەکی هۆنراوەکەدا کە بە (مەقام)ەوە ئەیلیٚ ئەمەیە

«دەستم لە تای زولفت‌دا ، بەم بەلایە نەم زانی»
«بۆ چ دەمگوزی خۆ قوربان پردی سیرات نەپساوە»

- مامۆستا عەلی مەردان بە (بەستە) ئەیلیٚ .. بەستەکەی زادەی مەقامی (خورشیدی) یە کە مەقامێکی یە کجار کۆن‌و رەسەنی کوردەواری‌یە ، هەر ئەم هۆنراوەیە مامۆستا (تایەر تۆفیق)و (مەزهەری خالقی تۆماریان کردووە .

● ئەم هۆنراوەیە : (گۆرانیی شیرین تەشی دەریٚسیٚ) .

«تایەکی ریشەی دڵ بەنووکی غەمزەدا ، دا»
«دەستێکی بۆ سەما برد ، رووبەندی ماهی لا ، دا»

«نافەی گوڵی (عەیان) بوو عەتری بەدەم سەبا ، دا»
«باریك‌و سووك‌و ناسك (دوو) زولفی خاوی با ، دا»

(هاوار ، شیرین گیان)

کە دەستی بردو هێنای بە دولبەری بە ، تا ، دا»
«وە (چەرخی خست) و گێرای ، بەرانی صافی‌دا ، دا)

(هاوار ، شیرین گیان)

عەیان بوو پەنجەی رۆژ بەختەتی ئیستیوا ، دا»
«بەسوبحی سادیق ئەنگوت ، زەنەب لەنێو سەمادا»

(هاوار شیرین گیان)

دووگمەی کراسی بەربوو) بزووت (هەوری) بە هاری» !
«ناڵەی بە عاشقاندا باغی گوڵ‌و هەناری»
(هاوار ، شیرین گیان)

وەفائی

و

گۆرانی و مۆسیقای کوردی

بەشی دووەم

عثمان شارباژێڕی

(بەخەندە) زولفی «پشکووت) لەسەر عوزارو زاری»
«کەشەو بەیانی بەردا گوڵو وەنەوشە باری)

(هاوار شیرین گیان)

● بەدەنگی ئەم هونەرمەندانە تۆمار کراوە .
(مەزهەری خالیق)و (محمدی مامڵێ) و(فەتانەی وەلیدی)

ئەم هۆنراوەیەم لە گۆرانییەکەی (محمد مامڵێ) وەرگرتووە ،
تکایە بڕوانە ل ۱۹۲ دیوانی وەفایی /م -ع-قەرەداغی چاپی بەغداد ۱۹۷۸ ، ئەم سێ کۆپلە هۆنراوەیە ئەگەر بەراورد بکەی لەگەڵ ئەو سێ کۆپلەیەی (غەزەل)ە کە (۱۸) کۆپلەیە ، کەمێك جیاوازیان تیا بەدی دەکەی .

هۆنراوەی (گوڵێکم بوو)
«گوڵێکم بوو . لە دنیادا شکۆفەی باخی ڕەعنایی»
«لە داخی پەرچەمی شێوام . لەنێو بازاری ڕیسوایی»
«وەکوو بولبول ، بەڕووحو دڵ شەو و ڕۆژ بوومە سەودایی»
(هەموو عومری عەزیزم چوو (لەسەر) خەندێك بە خۆڕایی»

بەجارێ ماڵی وێرانم . ئەویشم چوو ، ئەمیشم چوو .

– ئەم هۆنراوەیە کراوە بە گۆرانیی لەشێوەی (بەستەدا) ئەوترێ . گۆرانیی بێژ (سەید عبدالرحیم ی قورەیشی) لەسەر نەغمی (سێگا) ئەیڵێ .
گۆرانیی بێژ (نەو بەری) لەسەر نەغمی (بەایات) ئەیڵێ . هۆنراوەکە، یەکە ، (هەوا)کەی بە نەغمی جوێ‌دا ڕێژراوە . ئەو هۆنراوەیە لە دیوانی وەفایی قەرەداغی – لە (ل ۱۰۵ –۱۰٦) دا هەیە بەلام گۆرانیی بێژەکان کوت و مت لەسەر هۆنراوەی نوسخەی (ح) کە لە پەراوێزی ئەو دیوانەدا نیشانەکراوە . ئەڕۆن .

هۆنراوەی (لە باغان ئاهو نالێن دێ)
(لە باغان ئاهو نالێن دێ . دەڵێن شای نێو گوڵان ڕۆیی»
«لە مەیخانان سەدای شین دێ . (دەڵێن) ! پیری موغان ڕۆیی»

ل ۲۰۵ / دیوانی وەفایی ۱۹۷۸

ئەم هۆنراوەیە (مامۆستا تایەر توفیق) کردوویەتی بە گۆرانیی بە (مەقامی چوارگا)وە ئەیڵێ .

● هۆنراوەی (خۆزگەم بەوەی)
(خۆزگەم بەوەی لە دووی تۆ»
«هەر دەنوارێتە ڕووی تۆ»
«مردم بە ئارەزووی تۆ»

«قوربانی ئاشنائم»
(ل ۵۷ دیوانی وەفایی ۱۹۷۸)

حەسەن زیرەکی بەهرەمەند ئەم هۆنراوەی بە ئاوازێکەوە ئەڵێ . ئاوازەکە بەستەیەو زادەی نەغمەی نەهاوەندە . دوا جار هەمان بەستە بە دەنگی (ناصری ڕەزازی) تۆمار کراوە . ئەو دوو گۆبندەیە . هۆنراوەی فۆلکلۆرییان تێکەڵ کێشی هۆنراوەکەی (وەفایی)کردووە و هەموو هۆنراوەکەی (وەفایی) یان نە ووتووە .

● هۆنراوەکانی (ئەلا ئەی ساقی مەستان ل ١٤١)
(هێند نەخۆشی ل ١٨٨) غەمزەدەی خۆتم ل ١٣٠)
(سەرا بستان خەرا بستانە ئەمرۆ ل ١١٣) (وەصیەت بێ کە
مردم ل ٥٩)
(نەخۆش و مەستی ل ٦٢) (عاشق دەبێ مەستانە بێ ل ٩٩)
(گوڵەکەم دەڵێن ل ٧٠ – ٧١) (پیری مەیخانە ل ٤٨)و وبڕێکی تر لە هۆنراوەکانی (وەفایی) کراون بە گۆرانیی چ بە (بەستە) یا بە (مەقام) ەوە بێ ، گویندەو گۆرانیی بێژەکانی کوردستان زوربەیان وتوویانەو بەتایبەتی ئەم هونەرمەندانە ،

(سەید عەلی ئەسغەری کوردستانی) مەلا کەریم)
(عەلی مەردان) (تایەر تۆفیق) (حەسەن زیرەك)
(محمدی ماملێ) مەزهەری خالقی) (عەزیزی شاروخی)
(حەسەنی ماملێ) (سەید عەبدول ڕەحیمی قورەیشی)
(محمدی یاوەری) (نەو بەری) (خەلیلی صدیقی)
(ئەحمەدی زەهرائی) و (عەلی خەندان)و
«دەروێش عەبدوڵلا» . . .

– مەڵبەندی وەفایی کە شاری (سابلاخ — مەهاباد)ە چاوەو چاوگی ئاوازی ڕەسەنی کوردەواری‌یە زووربەی هەرە زوری (بەستە)ی پڕ جۆش و خرۆش و خۆش و خەمرە وێن لەو خاکەدا لە دایك بووە ،

(ئەچمە سەر ناڵەشکێنە) (لەسیلەی قەبران)
(ئاگر بارانە) (لە سیلەی شێخ مەولانە)
(سەوزە هەی لیمو) (نازمەکە) (وای شل)
(لەرزانەکانی) (بەلەرزانە) (کەمەرەشل)
(زێنەبێ وەی زێنەبێ) (دیوانە بووم) (زاوا لە بوکێ مەدە)
(بەرقەلا مەڕۆ) (شایی‌یە زەماوەندە) دیدەم زارا)
(کلۆندە) (خاڵەی ڕێبوار) (کلۆنجە ڕێ‌ڕێ)
(ئای لە لەنجەیە) (ئامان کورتێ) (دەنوێ دەنوێ)
(ئەو یارەم تازە بووکە) (ئەڕوا بەجێم دێڵێ)
(هەوارە) (کۆچی یارم) (کەویار) (سەڵتەنە)
(لانکۆڵێ) (بۆت دێنم) (بووك زێنێ)
(غەریب مەڕۆ) (ئامینێ چاوی) ، تۆ‌و
سەدانی تر ، بۆیە مامۆستا گیو موکریانی زۆر بەجوانی بۆی ی چووەو ئەڵێ :–
«گۆرانیی و بەستەی (کۆن)و نوێ (تازە)ی کوردی تێکرا لە ٩٦٪ی لە هەرێمی موکریانی‌دا داهێنراوانو لەوێ‌وە بۆ هەموو لایەکی تری کوردستاندا پەخش و بڵاو بوونەوە .»

١٢٥ دیوانی وەفایی / گیو موکریانی ١٩٦٢
زۆر لەو (ئاواز) و (هەوا) یانەی ناوچەی موکریان ، جێ پەنجەی هونەرمەندی لێ‌هاتووو بەتوانای پێوە دیارە .
مۆرو مارکەی گەرووبەکی ڕەسەنی کوردانەیان پێ‌وەیە ، کە مۆسیقاو ئاوازی کە لە هاوسایەو هاوسێ‌کانی تری کورد ، کاریان نەکردوونەتە سەر ، بێگومانم کە دەستی هونەرمەندانی خوێندەوارو (نەغمەزان)و (پەردەناس)و (مۆسیقازان) لەم کارو بارە هونەری‌یەدا هەیەو
– (وەفایی) یەکێکە لە شۆرە سوارانی ئەو مەیدانەی هونەری گۆرانیی کوردیی‌دا ، سەبارەت بە زانایی و ئاشنایی (وەفایی) لە گۆرانیی و مۆسیقادا بەکورتی لەم چەند هۆنراوانەی خۆی‌دا تروسکەی بەهرەی ئەو هونەرمەندەمان بۆ دەرئەکەوێ ، کە لە زۆر هۆنراوەکانی‌دا ، بابەتی (گۆرانیی و مۆسیقای) تێدایە .

● (مطرب) وەرە دەستی من و دامانی وەفات بێ)
(سوتام و بم‌ئەستێنەوە ، با ، دەنگیی (نەوا) ت بێ)

ل ١٧٦ دیوانی وەفایی – ١٩٧٨ بەغداد

(مطرب = گۆیندە :–
– گۆرانیی بێژێکی هەڵکەوتوویی بەهرەمەندە ، (پەردەناس)و (مەقام زان)ە لە (بەند)و (بەیت)و (بەستە)دا شارەزایە ، لە (ووتن) داگۆیاو پشوو درێژو بەتوانایە ، دەنگخۆش و بەزمارایەو پیشەی گۆرانیی ووتنە .

(نەوا) =لە زاراوەی مۆسیقای ڕۆژهەڵاتی‌دا بەو (پلە) ی دەنگیی‌یە ئەو ترێ کە ئەکەوێتە نێوان (پەردە) ی(حسەینی)و پەردەی (چوارگا)وە .
– (نەوا) =وەڵامی پلەی یەکگایەو بەرامبەر دەنگیی (سۆڵ)ە لە پەیژەی مۆسیقای ڕۆژ ئاوایی‌دا .
– نەوا = لە زاراوەی مۆسیقاداو لە پەیژەی موسیقادا بە پەردەی (پێنجگا) ئەوترێ .
– نەوا = یەکێکە لەمەقامە کۆنەکانی کوردەواری و میللەتانی (فارس) و (عەرەب) و (تورك)یش ئەو مەقامەیان هەیە ئەو

مەقامە لە (نەوا) وە دەست پێدەکا بەرز ئەبێتەوە بۆ پلەی (ئەوج) ئەگەڕێتەوە سەر (نەوا) لە نزم بوونەوەدا پەردەی

– (چوارگا) و (سێگا)ی تێ دەکەوێو

مەقامی (حیجاز)ی تێ ئەکەوێ لەسەر پلەی (دووگا) ئەو مەقامە کۆتایی دێ .

● (هەر ڕەگێکم (دەنگ)و «ئاواز»ێکی لێ دێ پڕ خرۆش)

(ئاورت بەرداوەتە عالەم بە (مۆسیقار)ی خۆت)

ل ٣٢ – وەفایی – م.ع-قەرەداغی ١٩٧٨

● مۆسیقار :-

لەزاراوەی مۆسیقای ئەمڕۆی جیهانیدا بەرامبەر بە (فەیلەسوف) دێ ، بەو کەسە فرەزانو فەیلەسوفەی (مۆسیقا) ئەڵێن کە بەهرەمەندێکی بێ وێنەو خاوەن توانایەکی سەر سوڕمینەری لە (داهێنان) و (درووستکردنی) ئاوازی ناوازەی مۆسیقادا ، لێکۆڵینەوەو دیراسەکردنێکی درێژخایەنی ووردو لە باری هەبێ لە زانستی موسیقاداو بە (دانان) و (لیدان)و (نوسینە)وەی مۆسیقا ، بەرو بەرهەمی هەبێ ، خاوەن شاکاری مۆسیقایی بێو ئاوازەکانی لە جیهاندا ، دەنگیان دابێتەوە .

بۆ نمونە ، بە (بتهۆڤن)و (موزارت) و (هایدن) (شۆپان)و (رۆسینی) و (ئارام خاچادۆریان) ئەوترێت (مۆسیقار) ، ئەو پلەو پایە هونەرییە لە شکۆیی و شایانی بەهرەی خۆیاندا وەریانگرتووە ، و پێیان دراوە .

– هەر کەسێك ئامرازێکی مۆسیقا یا چەند ئامرازێکی زانی لێبدا بە (مۆسیقار) دانانرێ . و بەڵکوو مۆسیقا زانە .

● (مۆسیقار) : ئامرازێکی فووکاریی کۆنی مۆسیقای ڕۆژهەلاتییەکە بە هۆی (فوو) ، ئاوازی لێ دەرهاتووەو مەبەستی وەفایی لە هۆنراوەکەیدا ئەم ئامرازەی گرتووەتەوە .

● ئاواز :- لە ئەمڕۆی هونەریی گۆرانیی و مۆسیقای کوردییدا لە جێی (لحن)ی عەرەبی بەکار دەبرێت .

(ئاواز) – لە کۆمەڵە نەغمەیەکی ڕێكو پێکی مۆسیقایی لێکترجودا لە (گڕی)و (تیژی)و (بەرزی)و (نزمی) و خاوەن کاتێکی (تاکتدار) پێك دێت ، هەرکات نەغمەکان واتە داربوون لە ڕازێکدا توابوونەوە ئەبنە ئاوازێکی گۆرانیی .

(ئاواز) – بە (مەقام) و (لقەمەقام) ئەوترێت

(ئاواز) – لە زاراوەی موسیقایی رۆژهەلاتیدا بەئەم مەقامانە (گۆشت – نەورۆز – سەملك – کوردانی مایە – شاناز) ووتران ئاواز .

● (دەنگی منو سەوتی تۆ ، بۆ (بەزمی خوسرەی» «–چەنگ – و– نەی– و عوود–و – دەف–و – تار–و–شاناز –ن»

٨٩ دیوانی وەفایی /قەرەداغی

(چەنگو عودو تار)

– سێ ئامرازی (ژێداری)مۆسیقای رۆژهەلاتین

● (نەی :- ئامرازێکی (فووکاری) مۆسیقایە) .

● (دەف) :- ئامرازێکی (ئیقاعی) مۆسیقایە .

بەزم) : لەبارەی زمانەوە بە ئاهەنگ گێڕانو گۆوەندو ڕەزمو ڕابواردن دێ .

لە بارەی زاراوەی مۆسیقاوە بەرامبەر ووشەی (بیزیکاتۆ)ی ئیتالی دێ لە موسیقای روژاواییدا .

کە بەهونەری پەنجە بازی بەژێی ئامرازە ژێدارەکانو دەرهێنانو پێك هێنانی ئاوازی دڵنەواز .

● (بەزمی خوسرەوی) کۆڕی ئاهەنگی شاهانەو شەوانەی (کەیخو سرەو)ە کە مۆسیقازانو گۆیندەی بەناو بانگ (بارە بود) بۆی ڕازاندووەتەوە هەر شەوە ئاوازێکی نوێو لە شەوێ پێشوو تر جوێی بۆ ووتووە .

بروانە (ل ٢٤) لێداونێکی کورت لەمەقامو مۆسیقای کورد ١٩٧٢/

– (شاناز) :-

لە پەیژەی مۆسیقای رۆژهەلاتیدا بەو پلەی (دەنگی)یە ئەوترێ کە کەوتووەتە نێوان پلەی دەنگی (گردان)و (موحەیەر) .

بەرامبەر (رێ بیمۆل)دێو نەغمەی (رێ بیمۆل)ە ، بە بەراوردکردنی نەغمەکانی پەیژەی مۆسیقای رۆژهەلاتی لەگەڵ نەغمەکانی پەیژەی مۆسیقای رۆژاوایی .

- (شاناز) :-

- یەکێکە لەمەقامە کۆنەکانی رۆژهەڵاتی‌و ئەڵێن مەقامێکی فارسی‌یە ، ئەم مەقامە لە (موحەییەر)ەوە هەڵ ئەستی‌و (شاناز) و (ئەوج)ی تێ دەکەوێ ، لە نزم بوونەوەدا ئەگاتە (نەوا)و (حیجاز) وەرئەگرێ ، دواجار لەسەر پەردەی دوگا لەنگەر ئەگرێ .

(بروانە ل ٢١ لێداونێکی کورت لە مەقام مۆسیقای کورد)١٩٧٢ .

- (موغەنی) کوانێ «ئاهەنگ»ێ؟ (حیجاز) و (بەربەط) و (چەنگ)ێ .

(سێتا)ی (مطرب)(سەدا)بۆ کەوت ؟لەبەرچی ؟دەنگی (نەی)نایە .

ل ١٦٦ - دیوانی وەفایی/قەرەداغی

- (موغەنی)گۆرانیی بێژ.

- (ئاهەنگ) : لەبارەی زمانەوە ، بەکۆری گۆوەندو گۆرانی‌و بەزم‌و رەزم دێ لە دەمەی شادیی‌و ژن هێنان‌و شووکردن‌و شەوارەی منداڵ بوون‌و خەتەنە سووران) ئەگێردرێ .

- لە بارەی زاراوەی موسیقاوە ،

بە پێکهێنان‌و سازکردنی ئاوازی مۆسیقا گۆرانیی ئەوترێ لە نەغمەو نەوایەکی هونەری بەرزو باڵادا ، کە دڵنەوازیی‌و بەزم ئاوەریی‌و شادی هێنی تێدابێ !

(چەنگ‌و بەر بەط‌و سێتا)

- «سێ ئامرازی مۆسیقای ژێداری رۆژهەڵاتین . (بەربەط)لە داهێنان‌و دروستکردنی (بارەبود)ی گۆیندەو موسیقازانی شاهانەو شەوانەی (کەیخو سرەو)ە .»

- (حیجاز) لە زاراوەی مۆسیقادا بەو (نەغمە(یە ئەڵێن کە ئەکەوێتە نێوان نەغمەی (چوارگا)و (نەوا)وە ، بەرامبەر نەغمەی (فادیز)ی مۆسیقای رۆژاوایی دێ .

- (حیجاز)

یەکێکە لەمەقامە بەناو بانگەکانی گەلانی رۆژهەلات ، کەلەم (پەردە - نەغمە)و پلانە پێك دێ .

(دووگا - کورد - حجاز - نەوا- حسێنی - ئەوج کوردان - موحەیەر) ولە موسیقای رۆژاوایی‌دا لەم نەغمانە پێك دێت .

(رێ - می بیمۆڵ - فادیز- سۆڵ - لا - سی بیمۆڵ - دۆ - رێ)

- (دیسان بە (نەغمەی) (زیروبەم) ، بولبول دڵی بەدەردو غەم)

(لە تاوی غونچەی گوڵ بەدەم ، (ساز)و (سەمتوور)و (تار)ی گرت .

ل ٢٥ - دیوانی وەفایی .

- (سازو سەنتورو تار) .
- سێ ئامرازی مۆسیقای ژێداری روژهەڵاتین . .
- (نەغمە)- لە بارەی زمانەوە ، بەکوردی بەرامبەر (لۆرە) دێ .

- لەبارەی مۆسیقاوە .

- (نەغمە) : دەنگێکی سادەی بێ ووشەیە ، (نەغمە) وەك (پیتە) و (ئاواز) وەك ووشە ، ئاواز لە چەند نەغمەیەك پێك دێ .

- (زیرو بەم) .[٢٤]

زیر- یەکێکە لە ژێکانی عوود بەژێ باریکەکەی ئەوترێ ، کە دەنگێکی ناسك‌و زیری هەیە .

بەم : یەکێکە لەژێ ئەستوورەکانی عوود . دەنگێکی گڕو قەبە ئەدا .

(زیل) : ئامرازێکی ئیقاعی مۆسیقای رۆژهەڵاتی‌یە .

- بەشینی عاشقان ، رەسمی قەدیمە
شایی مەعشوقان ،
بەلەیلێ (نەغمە)ی (عوششاق)ە
ئەگەر مەجنوون بناڵێنێ .

ل ٢٠٤ دیوانی وەفایی /١٩٧٨

-«نەغمەی عوششاق = مەقامی عوششاق»

- مەقامێکی کۆنی رۆژهەڵاتی‌یە پڕە لە سۆزو خرۆش ، (خۆش‌و دڵکێش)ە .

گۆرانیی بێژەکانی (کورد) و (فارس) و (عەرەب) و (تورك) بەو مەقامە ئاشنان ، ووتویانەو زۆربەیان لە ئەمرۆدا تۆماریان کردووە . لەو هونەرمەندانەی کورد کە تۆماریان کردووە مامۆستا

(عەلی مەردان) (تایەر تۆفیق) (رەسولْ گەردی) (عەزیزی شاروخی) (مەزهەری خالقی) (حەسەن جەزراوی) (نەسرین شیروان) (حسین عەلی) (کوێستانی) .

–(عوششاق) – لە رەگەزی مەقامی (بەیات)ە تەنیا لەدابەزیندا مەقامی (راست)ی تێدا دەردەکەوێ و ئەیگۆڕێ بەمەقامێکی نوێو پیێ ئەوترێ (عوشاق) .

بروانە ل ١٨ – لێدوانێکی کورت لەمەقامو مۆسیقای کورد)

● هەزار ، تا ، زولنی ، وەك (ساز) ێك
بەناز بۆ (نەغمە پەرداز) ێك
کەهەر (ساز)ە بە (ئاواز)ێك
دوو دنیای پڕ لەغەوغا کرد .

ل ٣٤ دیوانی وەفایی/١٩٧٨

– (ساز) – یەکێکە لەئامرازە ، ژێدارەکانی مۆسیقای رۆژهەلاتی

(ساز) : بەم ئامرازە مۆسیقایی‌یانە»

(قانون –.عوود – چەنگ ، تەنبوور» بەربەت) ئەوترێ «ساز» .

(ساز) لە زاراوەی کۆنی مۆسیقای رۆژهەلاتی‌دا بەواتەی (ئاواز) و (دەنگ) هاتووە .

● نەغمە پەرداز = نەغمە خوان ، گۆرانی بێژ.

پاشکۆو پەراوێز

١ – ل ٢ دیوانی وەفایی – مامۆستا گیو ١٩٦٢
٢ – ل ٥٤٣ (دێری ٦) مێژووی ئەدەبی کوردیی ١٩٥٢
٣ – رۆژنامەی (ژین) ژمارە (١٣٠٣) ١٩٥٦
٤ – ل (چل وچوار) دیوانی وەفایی قەرەداغی ١٩٧٨
٥ – ل (سی‌و سێ) سەرچاوەی پێشوو .
٦ – ل (چل‌وچوار) سەرچاوەی پێشوو .
٧ – ل (پەنجاو چوار) سەرچاوەی پێشوو .
٨ – (پیرە مێرد)ی نەمر ، زۆر سەید ئەحمەدی خانەقای لەبەر دلْ بووە ، خۆشی‌ویستووە ، هەر لەهەمان ژمارەی (ژین – ٨٩٢) ئەلێت :

–کە لە ئەستەمبولْ هاتمەوە کردبووم بەعادەت سالْی (٣) رۆژ بەتایبەتی ئەچوومە خزمەتی .

– ئەم بەرە جەژنانە ئارەزووی زیارەتی کێشی‌کردم ئێوارەیەکی جومعە گەیمە (خانەقا) ئەو لەماڵەوە نەبوو ، نانیان بۆ دانام پشتم لە رێگاکە بوو ، خەبەریان دا بوویە هات ، چاوم لێ نەبوو ، لە پشتەوە دەستی خستە سەر شانم ، هات بەدڵما بەنوکتەی جاف بێمە پێشەوە هەروا لەخۆمەوە ووتم ، لەپشتەوە دەستت هاویشتە سەرشانم ، نەفسی عەزیز خۆیشی لێ پاییزە لێت ناترسم ، فەرمووی نەختێ گوێم گران بووە ، عەرزم کرد قوربان منیش کەرم بە ئیملای کۆن (کەراو کەر) کەوتووین ! ! (ل ٢ ژین ٨٩٢)

هەروەها نزاکەی پیرە مێرد گیرابووە (سەید ئەحمەدی خانەقا پیرە مێردی ناوەتە چاڵ ، دوو ساڵ دوای پیرە مێرد کۆچی دوایی کردووە ، (رۆژنامەی ژین) لەکۆچی دوایی ئەو کوردە چاکە پاکەدا نووسیوێتی :

«هەموو جارێك مەرگ دەستی درێژ ئەکاو یەکێکمان لێ‌کەم ئەکاتەوە ، کەلە بەرێکمان تێ ئەخا ، بەلاّم ئەمجارە چەشنی هیچ جارێك نەبوو ، کە لەبەری خستە ناو پیاوە ، بەنرخەکانمانەوە کە ناتوانین لەبیرمان بچێتەوە ، کۆچی (سەید ئەحمەدی خانەقا) بەراستی ماتەم باری کردی .

(ژین) ژمارە (١١٤) ئەیلول ١٩٥٢

(٩ – ١٠) ل ٤٦ دیوانی وەفایی ١٩٧٨
١١ – هۆنراوەی مەولەوی گۆرینی پیرە مێرد
١٢ – دیوانی زێوەر ، ل ٢٦
١٣ – لە یەکێك لە ژمارەکانی رۆژنامەی بڕوادا بلاّوکراوەتەوە (؟) .
١٤ – ل ٢٧ دیوانی زێوەر .
١٥ – ل ٣ دیوانی وەفایی/مامۆستا گیو .
١٦ – ل ٤ سەرچاوەی پێشوو
١٧ – بلاّوکراوەی رۆشنبیری نوێ (ژمارە – ٣٩) – ١٩٧٥
١٨ – ل ٤ دیوانی وەفایی – چاپی هەولێر
١٩ – ل ٤ هەمان سەرچاوەی پێشو .
٢١ – ل سی‌وسێ‌و سی‌و چوار دیوانی وەفایی قەرەداغی
٢٢ – ل ٥٠ سەرچاوەی پێشوو
٢٣ – ل ١٥١ دیوانی وەفایی قەرەداغی
٢٤ – بۆ هەندێ زانیاری وزاراوەی مۆسیقا کەلْك‌لەم سەرچاوانە وەرگیراوە :

أ – الموسیقی الشرقیه : کامل الخلف
ب – الموسیقی النظریه : سلیم الحلو
جـ – لێدوانێکی کورت لەمەقامو موسیقای کورد/عثمان شارباژێری
د – گەنجینەی گۆرانی کوردیی/دەستنوسە .